

Eskola-jantokia Euskadin

Familien ikuspegia

#AlimentaSuEducación

Titulua: Eskola-jantokia Euskadin: familien ikuspegia.

© Educo (2022)

Baimentzen da obra hau osorik edo zati batean erreproduzitzea, iturria aipatzen bada eta helburu komertzialik gabe egiten bada.

Eragin eta Ikerketa Sozialeko Zuzendaritza

Koordinazioa: Clarisa Giamello

Produkzioa: Laia Martínez, Conchi Uriguen, Clarisa Giamello. Netquest (inkesta-egilea)

Zuzenketa: Christine Antunes

Sormen zuzendaria: Elena Martí

Diseinua: David León / www.bigonedesign.es

Argazkiak: Educoren artxiboa

Dokumentu honetan erabilitako argazkiak argigarriak baizik ez dira, eta ezin da inola ere ondorioztatu edukia islatzen dutenik.

Dokumentu honetan landutako gaiei buruz informazio gehiago nahi izanez gero, jarri harremanetan honekin: **educos@educos.org**

Esker ona: Political Watch Belen Agüero, Irene Martín eta Javier Pérezi, inkesta egiten eta datuak aztertzen laguntzeagatik.

Diverse Fundazioaren lankidetzarekin

Aurkibidea

Sarrera	5
Eskola-jantokia joatea	6
Jantokira gaur egun joatea	7
Jantokia dagoenean, Nor joaten da?	7
Ez dago jantokirik	10
Estaldurarik eza	10
Jantokia doakoa izango balitz...	12
Oztopo ekonomikoa: beken eta laguntzen sistemaren eragina	14
Beken eskaera	14
Bekak ematea	16
Jantokira joatea eta bekak esleitzea	17
Eskola-jantokiaren balioa	20
Familia-dinamikak	23
Haurren ongizatea	24
Eskolako jantokian betebeharrak daude	26
Kalitatearen auzia	28
Haurren bizipena	28
Lanaldi trinkoa edo jarraitua	29
Bazkaria familian	29
Ondorioak eta gomendioak	30

**Eguerdiko espazio osoak, jantokia eta hezkuntza- eta jolas-
jarduerak barne, bermatzen du hezkuntzarako, elikadurarako
eta osasunerako, garapenerako, babeserako eta jolaserako
eskubidea.**

Sarrera

Educoren ustez, eskola-jantokia eta eguerdiko espazioa haurren **eskubideen kokagune** bat dira, hezkuntzarako, elikadurarako, babeserako eta jolaserako eskubidearena. Funtsezko espazioa da ekitatean hezteko, baldintza jatorrizkoak, ekonomikoak, demografikoak, geografikoak edo generokoak konpentsatuko dituen, haur guztiek aukera izan dezaten gaitasunak eta trebetasunak tratatu oneko ingurunean garatzeko.

Eskola-jantoki unibertsala eta doakoa: lortzeko moduko eta premiazko helburua. Espainian hezkuntza-ekitate lortzeko lehen kalkulu ekonomikoa, txostenean, eskola-jantokira joateari eta zerbitzu horren estaldurari buruzko datu ofizialen azterketa aurkeztu dugu. Haur guztiek eskola-jantokia izan dezaten egin beharreko inbertsioa kuantifikatu dugu, baita egoera ahulean dauden familietara zabaltzeko **beharrezkoa eta premiazkoa den inbertsioa** ere.

Lehen Hezkuntzako ikasleen % 78¹ Euskal Autonomia Erkidegoko eskola-jantokira joaten da, eskura dauden estatistikako datuen arabera. Ehuneko hori Espainiako batez bestekoa (% 44,8) baino askoz handiagoa da.

Lehen Hezkuntzako ikasleen % 78k eskola-jantokira jotzen du, baina datu horrek galdera bat du azpian: Zer gertatzen da joaten ez diren beste haurrekin, % 22rekin? Etxean jaten dute!, horixe da erantzun ia automatikoa, eta bai, ziur aski, hala da, baina, hori zer da, benetako hautua edo aukerarik ez izatearen ondorioa? **Aukerarik ez badago, ezin da hauturik egin.** Etxean jatea, zer da, familiarekin jatea edo bakarrik jatea? Zergatik erabakitzen dute eskola-jantokia “hautatzea” edo ez hautatzea? Ekonomikoa al da eskola-jantokira joateko oztoporik handiena? Familiek sumatzen al dute jantokiaren balioa? Zer kezka dute edo zer hobetu nahiko lukete jantokian?

Galdera asko dira, eta, ondorioz, inkesta bat egitea erabaki dugu², **Euskal Autonomia Erkidegoko familiek eskola-jantokiari buruz duten ahotsa entzuteko**³. Txosten honetan kontsulta horren emaitzak aurkezten ditugu, bai eta gomendioak ere, hezkuntza inklusibo eta kalitatezkoa lortzeko bidea zehazteko, eguerdiko espazioa integratuko duen eta haur guztiei garapen integrala eskainiko dien hezkuntza izateko.

Nire eskola gustatzen zait, goiz nator, ikasi egiten dut, eta asko jolasten naiz... jangelan denetik jaten irakasten didate. Lehen ez zitzaidan entsalada gustatzen, orain gehixeago gustatzen zait”.

10 urteko neskatoa.

¹ Euskal Autonomia Erkidegoko titulartasun publikoko Lehen Hezkuntzako ikastetxeei buruzko datua

² Netquest Ibérica 2022ko apirilean online egindako inkesta da, ikastetxe publikoetako Lehen Hezkuntzako eskolan seme-alabak dituzten familiei egina, Euskal Autonomia Erkidegoko 267 inkestako lagin baten bidez (konfiantza-maila: % 95; errore-marjina: % 6).

³ www.educo.org webgunean Estatuko eta beste autonomia-erkidego batzuetako txostena kontsulta daiteke.

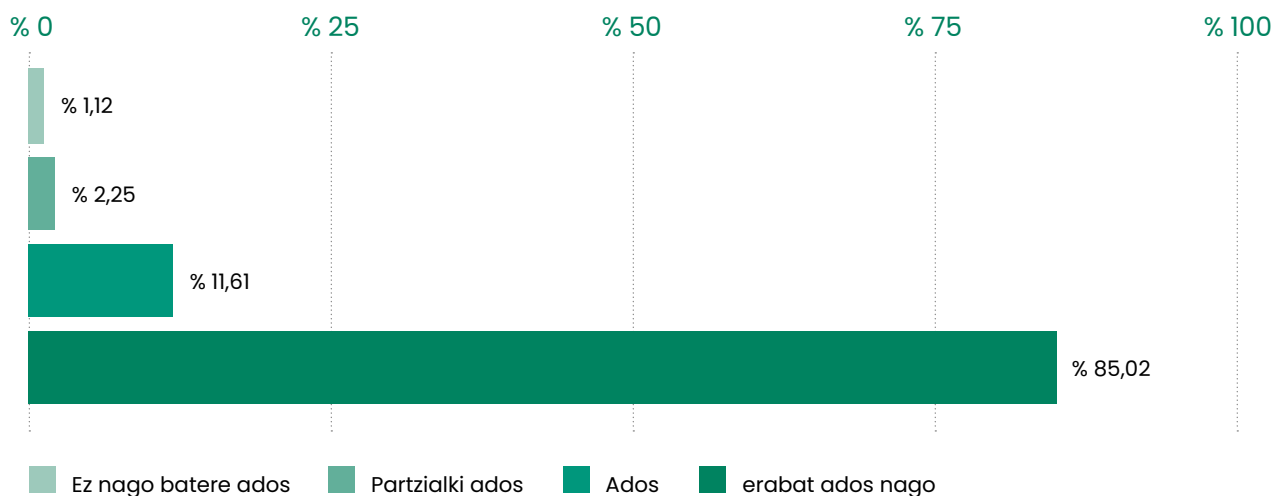
Eskola-jantokira joatea

Plazak egon behar dira joan nahi duten ikasle GUZTIENTZAT (errenta-maila edozein izanda ere)

Familien % 96,6 ados edo oso ados dago baieztapen horrekin .

% 73k "erabat ados" aukeratu du, hau da, babes handia, familiaren egoera sozioekonomikoa edozein dela ere, eta, era berean, alde batera utzita seme-alabek eskola-jantokia erabiltzen duten edo ez.

Plazak egon behar dira joan nahi duten ikasle GUZTIENTZAT
(errenta-maila edozein izanda ere)

Iturria: 2022ko Educo inkesta.

familiak ados daude jantokiak unibertsala izan beharko lukeela

% 3,37k

Familien unean-uean erabiltzen du, asteko egunen batean edo noizean behin bakarrik. Pandemian, osasun-arloko zailtasunek eta murrizketek eragin handia izan zuten noizean behingo erabilera horretan.

% 20,22k

Familien adierazi du seme-alabak ez direla jantokian geratzen.

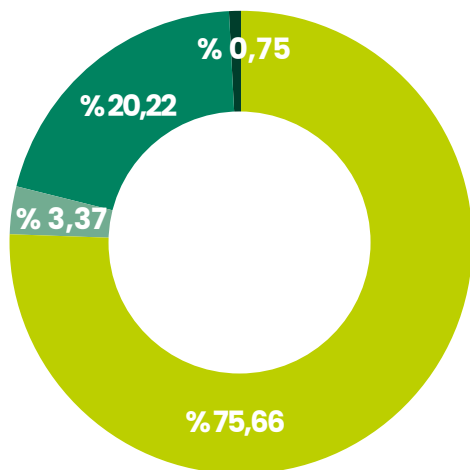
% 0,75ek

Familien bakarrik ez du ikastetxean jantokirik.

Jantokira gaur egun joatea

Lehen Hezkuntza seme-alabak dituzten eta ikastetxe publikoetara joaten diren familien **% 75,66k** adierazi du jantokia egunero erabiltzen duela. Datu hori Hezkuntza eta Lanbide Heziketako Ministerioaren jantokira joateko datu ofizialaren oso antzekoa da (% 78) (2019-2020 ikasturtean).

Zure alaba/ semea jantokian geratzen al da?

ez du ikastetxean jantokirik

ez da eskola-jantokian geratzen

Unean-uean geratzen da

Egunero geratzen da

Jantokia dagoenean, nor joaten da?

Jantokira joaten direnen datuak eta familien errenta-maila aztertuz gero (hiru errenta-tartetan taldekatuta), nabaria da Euskal Autonomia Erkidegoan oso antzekoak direla egunero jantokira doazenen ehunekoak, eta zertxobait txikiagoak errenta ertainak dituzten familientzat.

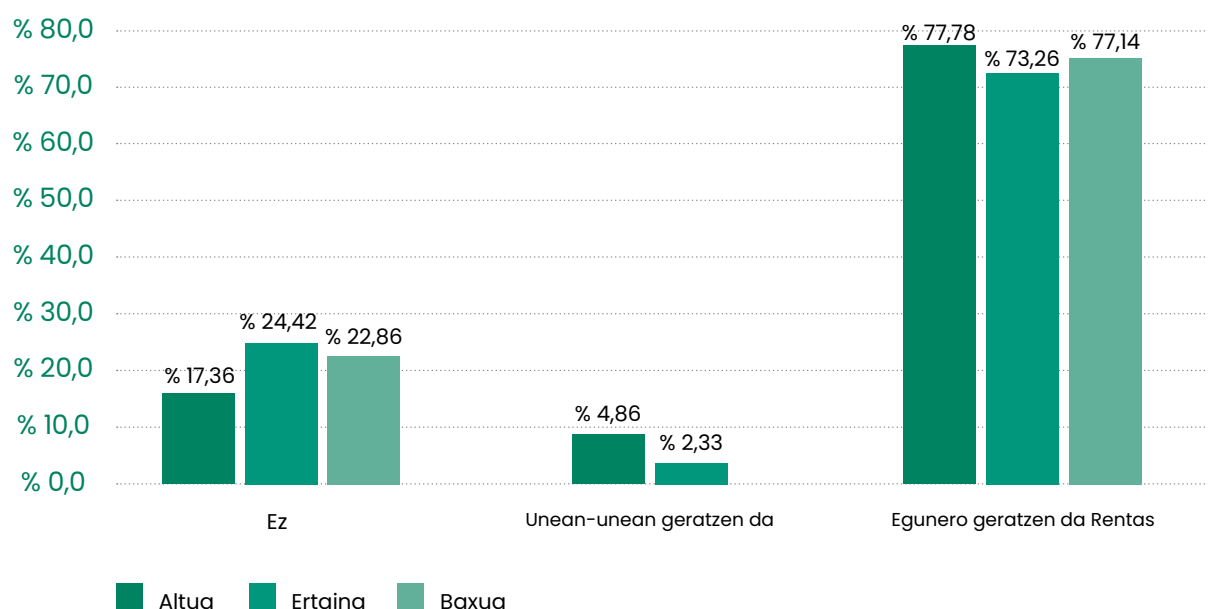

Errenta altuenak dituzten familiak gehiago erabiltzen dute eskola-jantokia (egunero edo noizean behin), **% 82,64k**; errenta baxuenei dagokienez, berriz, **% 77,14k** erabiltzen du, eta errenta ertaineko familien artean **% 75,58k**.

Iturria: 2022ko Educo inkesta.

⁴ NetQuest-ek 7 kategoriatan sailkatu ditu inkesta egindako biztanleak errentaren arabera, eta, azterketa errazteko, hiru makro motatan banatu dira. Hala, errenta altua 2.100 €-tik gorako errentei dagokie (B, A2 eta A1 kategoriak), batez besteko errenta 1.300 € eta 1.600 € bitarteko errentei dagokie (C eta D kategoriak), eta errenta baxua 1.300 €-tik beherako errentei (E1 eta E2 kategoriak).

eskola-jantokira joatea errenta-tarte bakoitzeko

Iturria: Educo 2022 Inkesta (norberak egina)

Familia guztiek erabiltzen dute jantokia, egunero edo noizean behin, hala errenta handikoek nola ertainekoek.

Datu horiek erakusten dute jantokiak haur asko hartzen duela barne, baina garrantzia du aztertzeak datu horien atzean dagoen faktore ekonomikoa eta zein beste faktorek izan dezaken eragina.

Bestalde, eskola-jantokiaren erabileran dauden alde txiki horiek gorabehera, nabarmendu behar da errenta-tarte guztietako familiek erabiltzen dutela zerbitzua, eta, aurrerago ikusiko dugunez, antzeko balorazioak eta arrazoiak dituztela erabiltzeko.

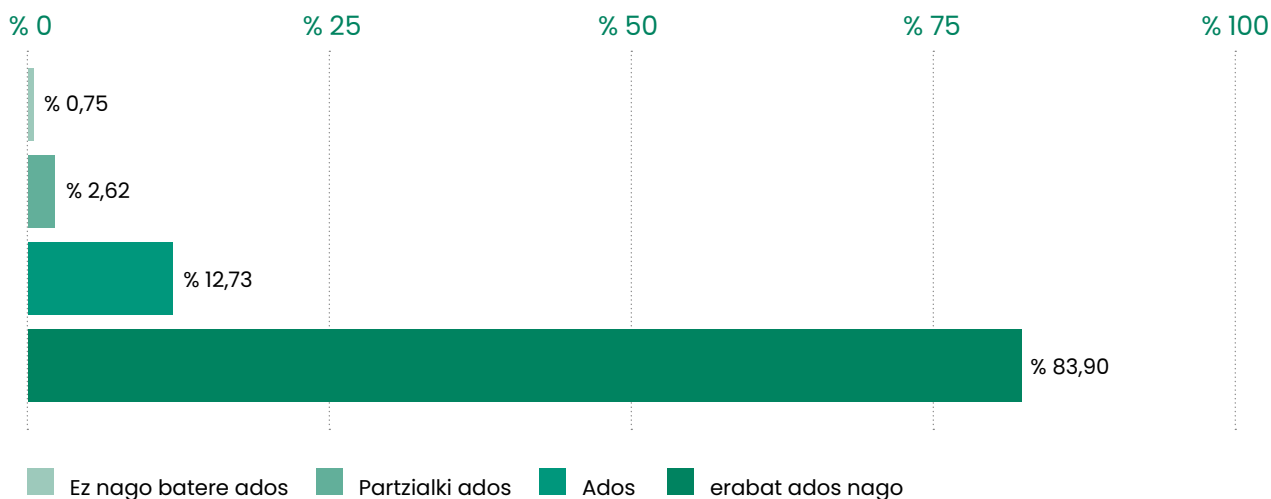
Ez dago jantokirik

Lehen hezkuntzako eskola **GUZTIEK** jantokia izan behar dute

Familien % 96,6 oso ados edo ados dago baieztapen horrekin.

Familia guztiek uste dute eskola guztietan zerbitzua eskaini behar dela, zalantzarik gabe.

Lehen hezkuntzako eskola **GUZTIEK** jantokia izan behar dute

Iturria: 2022ko Educo inkesta.

Estaldurarik eza

Egindako inkestan, familien % 0,75ek adierazi du ezin direla joan, ikastetxean ez baitago eskola-jantokirik. Euskal Autonomia Erkidegoan, datu ofizialen arabera, ikastetxe guztiek dute

eskola-jantokia. Beraz, desadostasun txiki hori inguruabarren arabera edo aldi baterako gaien ondorioa izan liteke (obra txikiak, COVID murrizketak, etab.).

Euskal Autonomia Erkidegoan, erronka da eskola-jantokia edo -kantina Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzako ikastetxe publiko guztietara zabaltzea; gaur egun, % 68k du.

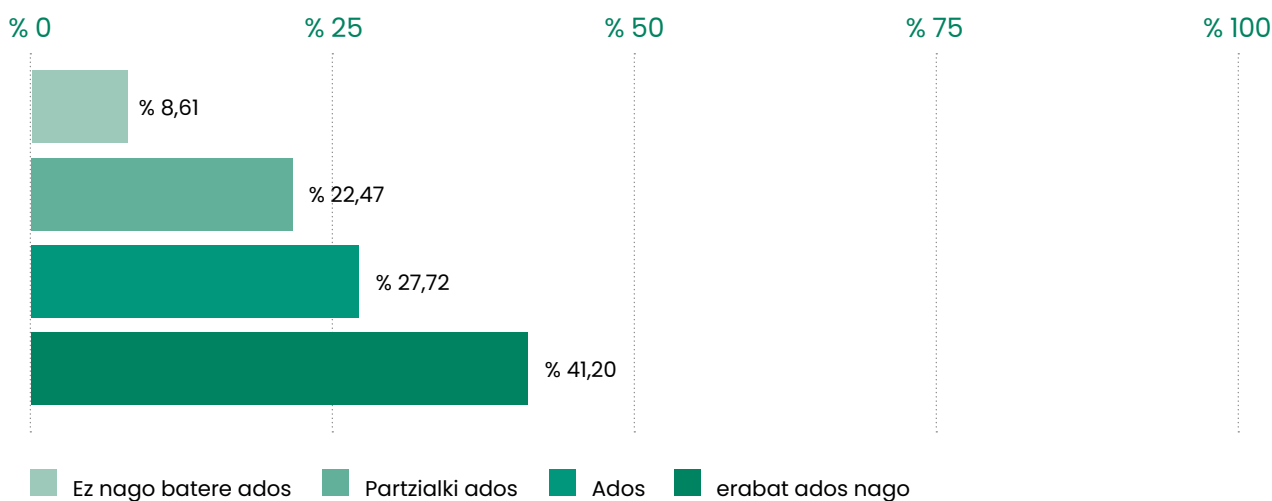
Jantokia doakoa izango balitz...

Jantokiak DOAKOA IZAN BEHAR DU, hezkuntzarako eskubidearen parte da-eta

Familien % 68,92 oso ados edo ados dago baieztapen horrekin.

Ados dauden ehunekoak oso altuak dira, baina behera egin du erabat ados dauden familia inkestaturen kopuruak, eta gora egin du ados edo partzialki ados dauden familien ehunekoak. % 8,61ek adierazi du ez dagoela 'batere ados'.

Jantokiak doakoa izan behar du, hezkuntzarako eskubidearen parte da-eta.

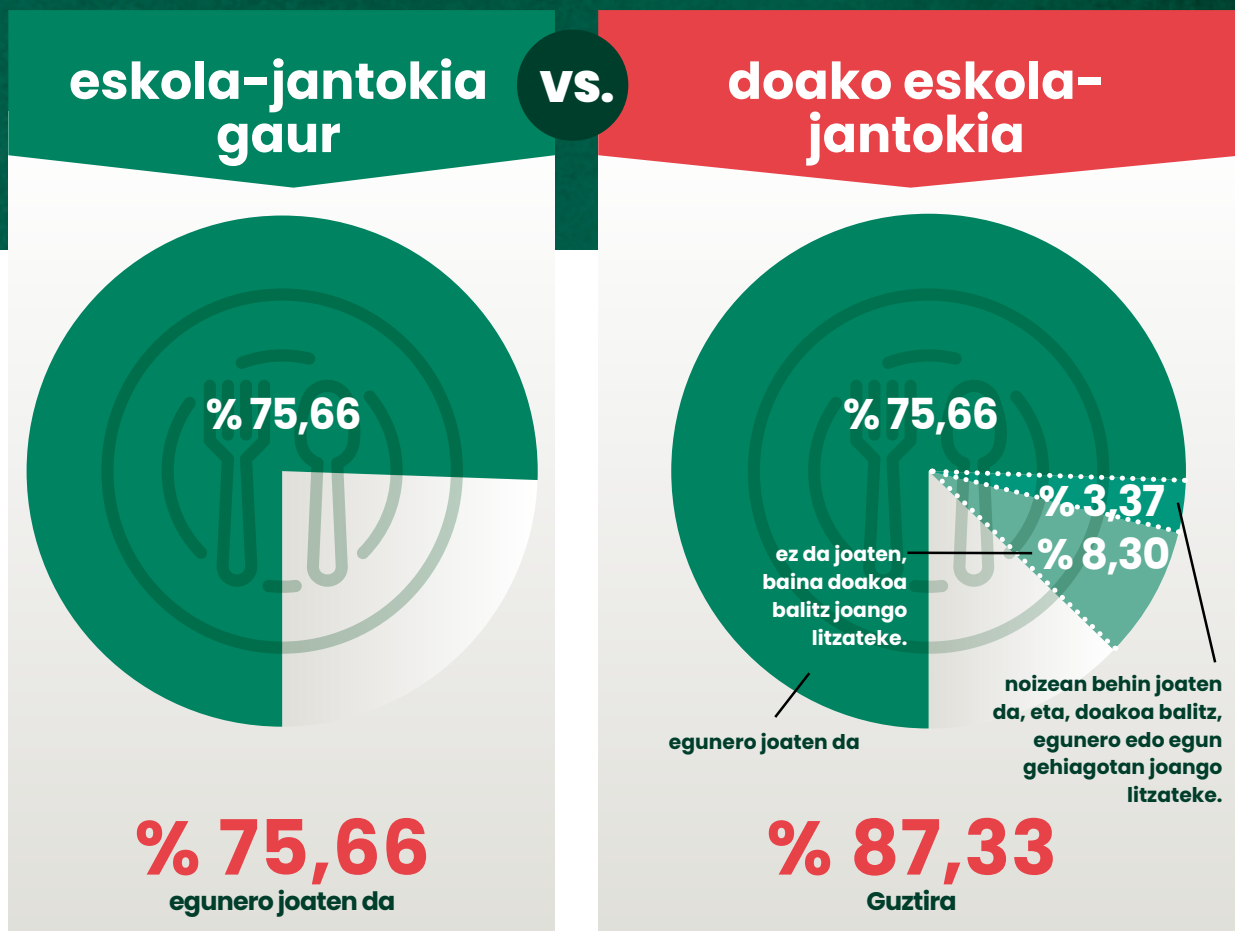

Iturria: 2022ko Educo inkesta.

Aditzera eman behar da galdera egin dela eskola-jantokiaren kostu horri nola helduko litzaiokeen azaldu gabe, eta, gure ustez, horrek zalantzak eragin ditzake baieztapen horrekin ados egoteko. Hala ere, azalpen hori gabe ere adostasun handia

dago, eta horrek indartu egiten du egungo gizartean jantokia hezkuntzaren zati gisa ulertzen delako ustea.

familiarentzat, oztopo ekonomikoak garrantzi handia du eskola-jantokira joateko orduan.

Iturria: 2022ko Educo inkesta

Oztopo ekonomikoa

Eskolako jantokira sartzeko oztopo nagusia ekonomikoa da. Zerbitzua askoz gehiago erabiltzen da ekonomiak horretarako aukera ematen badu.

Haurrak ikastetxean jantokira joaten ez direla dioten familietatik, % 40,74k erabiliko luke doakoa balitz.

Horri gehitzen badizkiogu erabiltzen duten familiak eta noizean behin erabiltzen dutenak, asistentziaren ehunekoa % 87,33koa izango

litzateke, egungo asistentzia baino 10 puntu handiagoa.

Jarraian ikusiko dugun bezala, Euskal Autonomia Erkidegoko eskola-jantokirako beken eta laguntzen sistemari esker, haur asko joaten dira jantokira. Hala ere, oraindik ez da iristen familia-talde batengana. Oztopo ekonomikoa gainditu ondoren, % 87tik gorakoa izango litzateke asistentzia.

Horrek erakusten du aldagai ekonomikoak garrantzi handia duela eskola-jantokian eta, ondorioz, ekitatean hezteko eskubideaz baliatzean.

Oztopo ekonomikoa: beken eta laguntzen sistemaren eragina

Gaur egun eskola-jantokia erabiltzen duten familia batzuek bekei eta laguntzei esker egin dezakete. Sistema horrek hainbat betekizun, araudi, estaldura eta inbertsio ditu autonomia-erkidegoetan. Horregatik, inkesta hau egin dugu Lehen Hezkuntzako ikastetxe publikoetan seme-alabak dituzten Euskal Autonomia Erkidegoko familien lagin adierazgarri batekin, egoera hobeto ulertzeko eta proposamen egokituak eskaini ahal izateko.

Arautegiaren arabera, eskola-jantokiaren prezioa 4,60 €-koa da eguneko, 2022/2023 ikasturtean, eta prezio horrek ez du gora egin aurreko ikasturteekin alderatuta. Zenbateko horren ondorioz, hilean 92 euro inguru ordaindu behar dira haur bakoitzeko, eta ikasturte osoan 818 euro.

Beken eskaera

Ikastetxean jantokia duten pertsona guztien % 50,9k eskatu du beka, eta % 44,5ek adierazi du ez duela bekaren beharrik. Inkestari erantzun dioten familien % 3,4k ez du eskatu, ez baitakite nola egin, eta % 1,1i eskaera egiteko epea amaitu zitzaion. **Familien % 55,5ek adierazi du laguntzaren bat behar duela jantokiaren kostuari aurre egiteko.**

Eskatutako beka-motari dagokionez, % 84k Jaurlaritzaren beka eskatu du, % 6k udalen beka eta % 6k beste administrazio publiko batzuen (eskualde edo probintziakoak)⁵.

Nola eskatu ez zekitelako beka eskatu ez zutela erantzun zutenen artean (% 3,4), ehuneko hori % 7ra igotzen da errenta ertaineko familietan. Aurkezteko epea amaitu zitzaaien familien % 1,1 ere gehitu behar da.

Familien % 55,5ek adierazi du laguntzaren bat behar duela jantokiaren kostuari aurre egiteko.

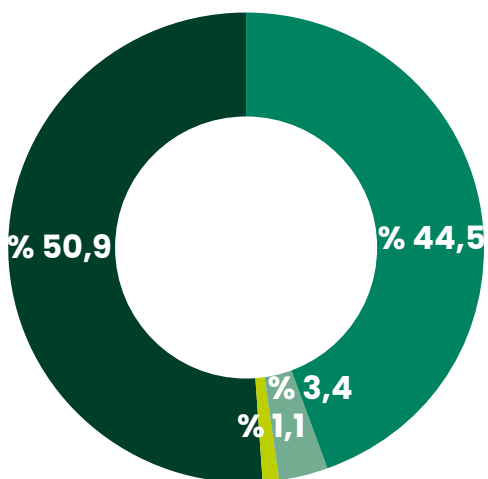
⁵ Inkestatutako pertsonen % 4k ez zuen erantzun zer beka-mota eskatu zuen.

%7

**Errenta ertaineko familien
adierazi du ez dakiela nola
eskatu bekak**

Jantoki-bekarik eskatu duzu?

Bai

Ez, ez dut behar

Ez, ez baitakit nola eskatu

Ez, epea pasatzen zait

Iturria: 2022ko Educo inkesta.

Bekak ematea

Egindako inkestako emaitzen arabera, beka eskatu zuten familien % 54k (guztizkoaren % 50,9k) jaso du, eta beka horien bi heren baino gehiago beka osoak izan dira (% 71,2).

Eskatutako beka jaso ez dutenen artean, % 1,6k bakarrik adierazi du ez dakiela zein diren ukatzeko arrazoiak. % 93,5ek azaldu du gehieneko errenta-maila gainditzen duela, eta gainerakoek (% 4,9) argudiatu du emandako beka-kopurutik kanpo geratu zela edo administrazio-arrazoiengatik geratu zela kanpoan.

Errenta-baremoa gainditzeagatik kanpoan geratu zirenen artean, % 41,29k adierazi zuen jantokiaren prezioa ordaintzeko ahalegin ekonomikoa egin behar zuela.

Inkestan, jantokia erabiltzen duten familiei galdetu diegu ea jantokiaren oraingo prezioa arazo ekonomikoa den eta zein neurritan. Emaitzetan hau ikusi dugu:

- Jantokia ordaindu ahal izateko laguntza ekonomikoa behar zutela adierazi zuten eta beka eskatu zuten familien % 100ek jaso du.
- Jantokiaren prezioa ordaintzea ahalegin ekonomiko handia dela eta beka bat eskatuta zutela adierazi zutenen artean, % 50ek jaso du.
- Beka ukatu zitzaienen % 13k ez ditu seme-alabak jantokira bidaltzen, baina doakoa balitz egingo lukete.

Horrek erakusten digu beken eta laguntzen sistema, estaldura handia izanda ere, ez dela iristen beharra duten haur guztiengana.

Ehuneko horretatik

% 46k

EZ ZUTEN JASO
Ehuneko horretatik

% 54k

JASO ZUTEN
Ehuneko horretatik

gehieneko errenta-maila gainditzen du
% 93,5

bestelako administrazio-arrazoiak
% 4,9

ez daki
1,6%

Zati bat
% 28,8

Osoa
% 71,2

Jantokira joatea eta beka esleitzea

Eskola-jantokira egunero joaten diren haur guztietatik, familien % 29k baizik ez du esaten arazorik gabe ordain dezaketela. A% 5entzat ahalegin ekonomikoa da, baina ez du bekarik eskatu. Familien % 27ri beka ukatu diote, baina, hala ere, jantokira bidaltzen ditu (egunero). Eta % 5ek bidaltzen ditu, baina ez du bekarik eskatu ez dakielako egiten edo epez kanpo geratu delako. Egunero joaten direnen % 25ek beka osoa du eta % 9k beka partziala.

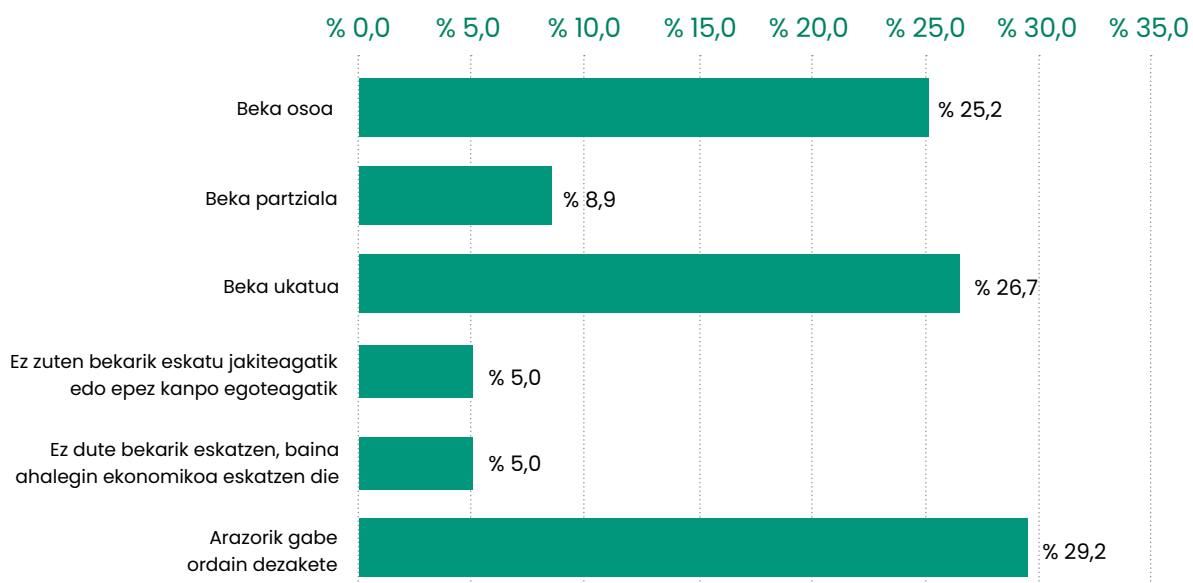
Datu horiek hartuz gero, gure inkestaren arabera, ikasle guztiak aintzat hartuta, haurren % 75,66 eskolako jantokian geratzen da. Horrek esan nahi du % 19,1 egunero joaten dela jantokira

beka osoarekin, eta % 6,7, berriz, beka partzial batekin joaten dela. Laburbilduz, **familiei egin genien inkestaren arabera, % 25,8k bekaren bat jasotzen du**, 2019/2020 ikasturterako datu ofizialetatik ateratzen den kopurua (% 17,2) baino datu handiagoa da hori, ziurrenik lortzeko eta kalkulatzeko metodologia desberdinen ondorioz.

Hurrengo grafikoan, egindako inkestaren arabera jantokira egunero joaten direnen egoera aztertuko dugu. Beken eragina (% 19,5) Espainiako batez bestekoa (% 11,8) baino handiagoa izan arren, ez da behar duten familia guztietara iristen.

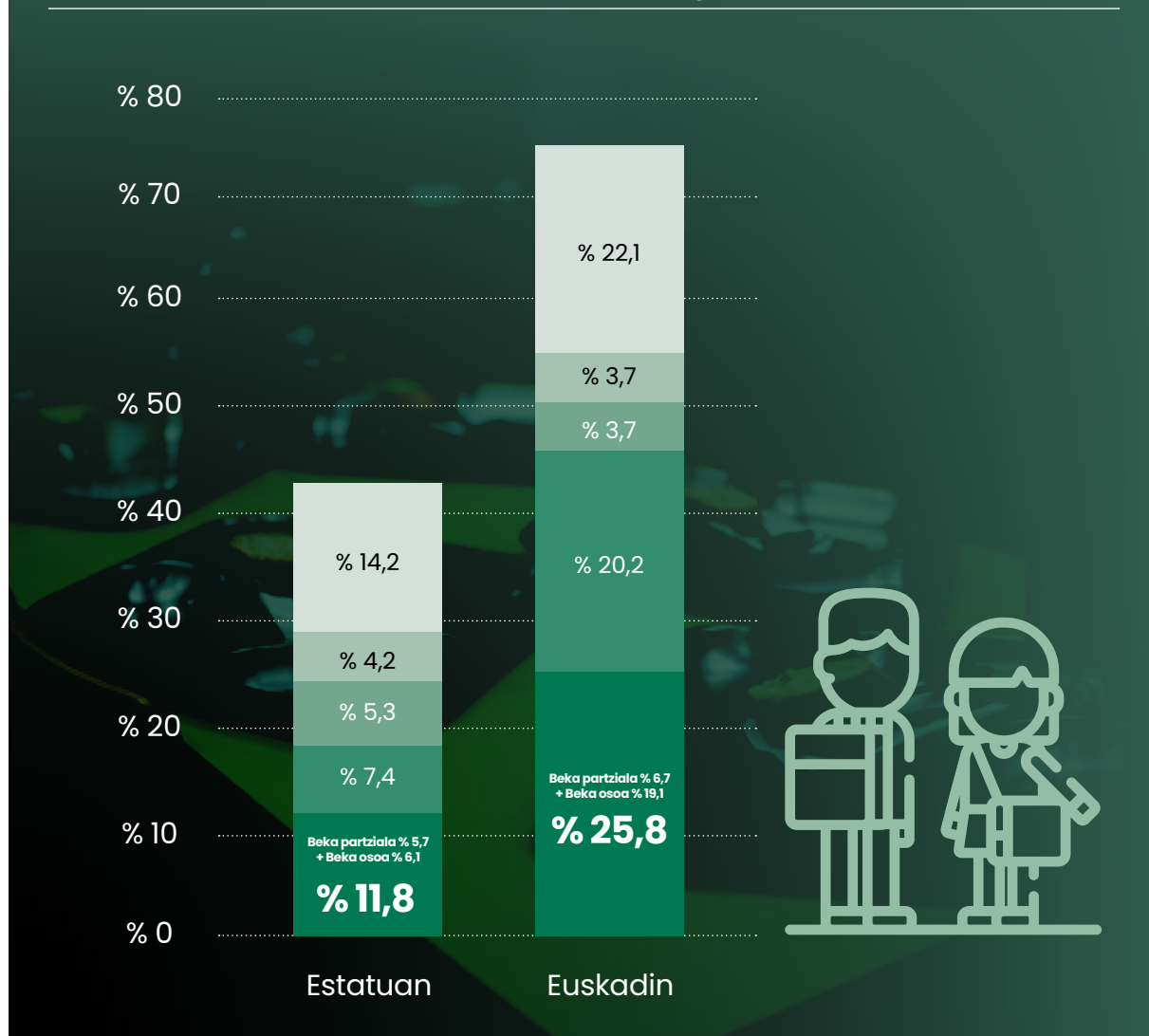
34% Egunero joaten direnen beka partziala edo osoa du

Doazenen guztizkoaren gainean

Iturria: 2022ko Educo inkesta.

Jantokira doazenak (ikasle guztiekiko)

- Arazorik gabe ordain dezakete
- Ez zuten bekarik eskatu ez jakiteagatik edo epez kanpo esateagatik
- Beka osoa edo partziala
- Ez dute bekarik eskatzen, baina ahalegin ekonomikoa eskatzen die
- Beka ukatua

Iturria: 2022ko Educo inkesta.

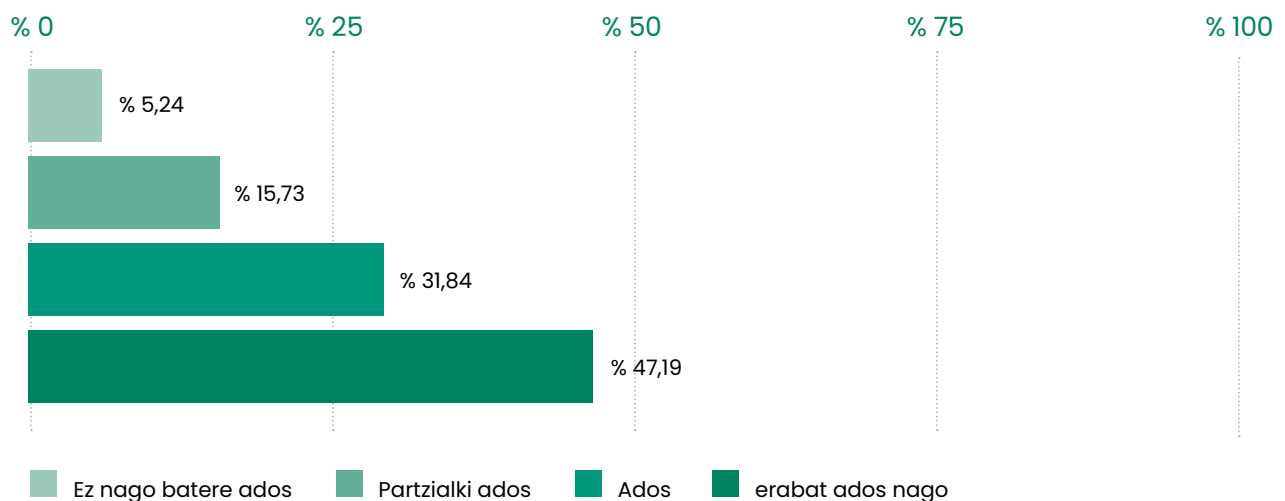
Eskola-jantokiaren balioa

Jantokiak eskola-egunaren parte izan behar du, eta eskolaren proiektuan sartuta egon behar du

Familien % 79,03 oso ados edo ados dago baieztapen horrekin.

Ados daudenen portzentajeak oso altuak izan arren, inkestatuen % 5,24k dio ez dagoela 'batere ados'.

Jantokiak eskola-egunaren parte izan behar du, eta eskolaren proiektuan sartuta egon behar du.

Iturria: 2022ko Educo inkesta.

Familiek eskola-jantokiari ematen dioten balioa aztertzeko, familiei galdetu diegu zergatik hartu duten eskola-jantokia erabiltzeko erabakia. Inkestak aukera itxiak zituen, eta horietako bi zeuden hautatzeko moduan⁶.

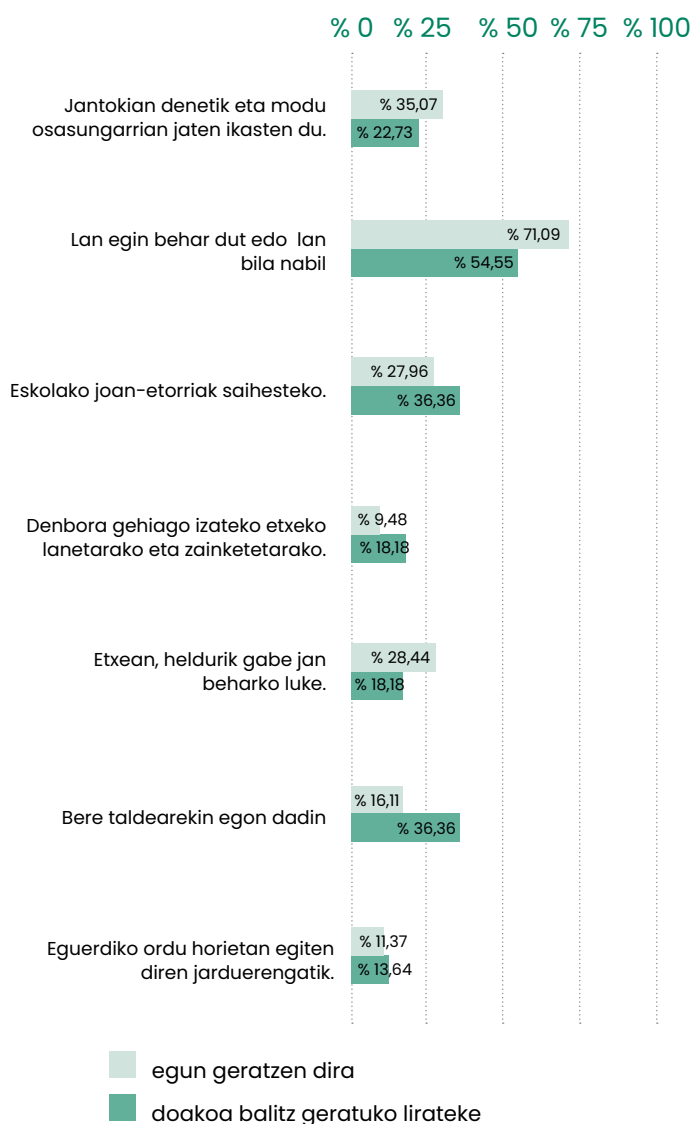
Jantokira joaten diren guztien artean (egunero edo noizean behin), geratzeko arrazoi nagusia

da (inkestan parte hartu dutenen % 71k aukeratu du) lan-kontziliazioa (*lana daukat edo lan bila nabil*); gero, 'jantokian denetik eta modu osasungarrian jaten ikasten dute' (inkestatuen % 35ek). Hirugarrenik, ehuneko txikiagoekin, bakarrik jatea eta joan-etorriak saihestea aipatu dute.

⁶ Kategoria ireki bat sartu zen, "Bestelakoak", baina ez da koadroetan jaso, oso minoritarioa izan delako, eta erantzunak hautatutako beste aukeren azalpena edo zabalpena direlako. Beraz, ez dugu nabarmentzeko moduko kategoria berririk identifikatu.

Familiantzat, jantokia haurrek jan egiten dute, ikasi egiten dute, eta familia-kontziliazioa errazten du.

Semea/alaba geratzeko arrazoiak edo jantokian geratuko litzateke

Jantokira joaten direnei buruzko aurreko azterketarekin alderatuta, jantokian geratu ez arren doakoa balitz geratuko liratekeen artean, arrazoi nagusia lan-kontziliazioa da (% 54,5), eta, gero, joan-etorriak saihestea (% 36,36) eta ikaskideen taldearekin egotea (% 36,36).

Iturria: 2022ko Educo inkesta.

Arrazoi hauek ikusita, zer dela-eta geratzen da zure semea edo alaba eskolako jantokian? Aukeratu zure erabakian garrantzi gehien duten bi aukerak.

Jantokian geratzeko arrazoiak	Orain geratzen dira.	Doakoa balitz geratuko lirateke.
Jantokian denetik eta modu osasungarrian jaten ikasten du.	% 35,07	% 22,73
Lan egin behar dut edo lan bila nabil.	% 71,09	% 54,55
Eskolako joan-etorriak saihesteko.	% 27,96	% 36,36
Denbora gehiago izateko etxeko lanetarako eta zainketetarako.	% 9,48	% 18,18
Etxean, heldurik gabe jan beharko luke.	% 28,44	% 18,18
Bere taldekideekin egon dadin.	% 16,11	% 36,36
Eguerdiko ordu horietan egiten diren jarduerengatik.	% 11,37	% 13,64

Iturria: 2022ko Educo inkesta.

Jantokira bidaltzeko erabakia, edozein erabaki bezala, hainbat arrazoiengatik hartzen da; batzuek beste batzuek baino pisu handiagoa dute, baina denek egiten dute alde edo kontra, azkenean alde batera lerratzen den balantzan, beti familiaren ongizate handiagoa lortzeko asmoz. Agian ez da egoera ideala edo desiratua, baina une horretan familiaren esku dauden faktoreak aintzat hartuta, hautu onena da.

Familiek esandakoaren arabera haurrak jantokira bidaltzeko erabakian pisu handia izan duten arrazoiak bi multzotan bil ditzakegu: familiaren dinamikan eta logistikan ardaztuak eta haurra bera ardatz dutenak. Jakina, ez dira baztertzailak, familia-dinamikak barne hartzen du haurra, eta haurra ardatz duten arrazoiak eragina dute familian.

Horrela multzokatuta, ikusiko dugu berdintasuna dagoela bi taldeen erantzunen artean. Erantzunen % 54,4 familia-dinamikarekin lotzen da, eta % 45,6 haurrari dagozkion alderdiekin.

Horregatik, **maiz aukeratzen diren erantzunak ikusteak axola duen arren, garrantzia du eskola-jantokiaren atzean dauden eta familiek hautematen dituzten arrazoiak eta balioen espektroa ikusteak**. Arrazoi horietako batzuk, erabakia hartzean pisu txikiagoa izan arren, jantokiaren balioa handitu dezaketen alderditzat hartu behar dira.

Familia-dinamika

Bizimodu modernoaren erritmoa, lanaren presioa, familiako kide guztien jarduerak uztartzea, etxea eta pertsonak zaintzea eta norberaren beharrak direla-eta, jantokia aliatu bat da balantze egokia lortzeko.

Lan egin behar dut edo lan bila nabil

Lana da, zalantzarik gabe, familiaren erritmoa eta dinamika gehien markatzen duen aldagaietako bat. Lanaldiak eta ordutegiaren malgutasuna direla-eta, eskola-jantokia aukera bikaina da haurrek denbora hori balia dezaten elikatzeko, atseden hartzeko eta jarduera libreak egiteko, familiako helduek lan egiten duten bitartean. Gainera, familia askori aukera ematen die enplegu-aukera gehiago izateko, ordutegi-murritzeta gutxiago dutelako, adibidez, sukaldaritzaren sektoreko enpleguetan. Era berean, eragina du familiaren diru-sarreretan.

Eskolako joan-etorriak saihesteko

Ikastetxeraino dagoen distantziak, Haur eta Lehen Hezkuntzako eskolen artean dauden irteera-ordutegi desberdinak eguerdiko denbora murriz dezakete; ibilbide horrek gutxitu dezake ikasten emandako goizaren ondoren bazkaltzeko eta atseden hartzeko dagoen denbora. Eskola-jantokiak eskain dezake atseden, deskonexio eta lasaitasunerako une hori.

Denbora gehiago izan dezaket etxeko lanetarako eta zainketetarako

Etxea eta pertsonak zaintzeko ere denbora behar da, batez ere pertsona helduak zaintzeko, eta oraindik ere gehienetan emakumeen bizkar uzten da ardura hori. Eskolako jantokia espazio egokia eta egituratua da haurrek elikadura, zaintza eta hezkuntza-aukerak aurkitu ditzaten, eta, aldi berean, familiek denbora hori pertsonak zaintzen, familiako beste kide batzuk artatzen eta norberaren eta etxearen zaintzan erabil dezaten.

Seme-alabak jantokira bidaltzen dituzten familien % 86,7k erantzun horietako bat aukeratu du gutxienez. Lan-arrazoiak dira erantzun nagusia.

Haurren ongizatea

Beste erantzun batzuek haurrengan jartzen dute arreta, haien ongizatean, elikaduragatik, adiskidetasun- eta laguntasun-harremanengatik, jarduerengatik, lehentasunengatik, etab.

Jantokian denetik eta modu osasungarrian jaten ikasten du

Familien ustez, eskola-jantokia espazio egokia da elikagai berriak jaten ikasteko eta elikadura-ohiturak sortzeko. Elikadurarako eta hezkuntzarako gunea da.

Etxean, heldurik gabe jan beharko luke

Haurrak autonomoak izatea eta gauzak bakarrik egiten ikastea garrantzitsua da, baina bazkaltzeko unea harremanak izateko unetzat hartzen da. Batetik, janaria prestatzeak dituen arriskuengatik, eta, bestetik, lagunartean eta beste pertsona batzuekin jatea balioesten delako. Familiek harremanen, bizikidetzaren eta sozializazioaren garrantzia balioesten dute, eta, horregatik, ahalegina egiten dute haurrek bakarrik jan ez dezaten. Jantokian, haurrek beren taldearekin eta ikaskideekin bazkaltzen dute. Gune babestu horretan, pertsona helduek lagunduta, ikas dezakete gatazkak konpontzen, partekatzen, eta elkarbizitzarako trebetasunak eta tratu ona eta garatzen.

Bere taldekideekin egon dadin

Familien ustez taldea garrantzitsua da haurren garapenerako eta ondo balioesten dute. Jantokiko espazio ludikoa partekatu ahal izateak taldea indartzen du. Pandemian, haurrek faltan sumatzen zuten besteekin —adinekoekin edo adingabeekin— klaseak partekatu ahal izatea. Kutsatzea saihesteko eratu ziren burbuilak oztopo ziren talde heterogeneoez gozatzeko, baina agerian utzi zuten haurrek balioetsi egiten dituztela ikasgelak bezain egituratuta ez dauden espazio horiek. Jardueren proposamenek eta gustuen arabera aukera askeak aukera ematen die harremanak eta lagunak izateko. Ezin bereizitzeko moduan agertzen dira gatazkak, interes desberdinak, eta, beraz, aukera bat da gatazken konponbidea eta bizikidetzaren indartzeko.

Eguerdiko ordu horietan egiten diren jarduerengatik

Era berean, familiek eskola-jantokia baloratzen dute eskaintzen duten jolas- eta hezkuntza-jarduerengatik. Begiraleek lagunduta, jarduera ugari proposatzen dira, eta, horietan, haurrek aukera dute eremu berriak aztertu eta hautatzeko. Interesak eta zaletasunak aurkitu eta beren aisialdia antolatzeke. Zer egin eta norekin hautatzea autonomia ariketa garrantzitsu bat.

Seme-alabak jantokira bidaltzen dituzten familien % 77,7k erantzun horietako bat aukeratu du gutxienez.

Talde horren barruan, erantzun nagusia izan da elikadurarekin lotutakoa eta denetarik jaten ikastea.

Erantzun bat baino gehiago hautatzeko aukera dutenez, familien % 64,5ek bi kategorietako erantzunak aukeratu ditu, familia-dinamikan ardaztuak eta haurra ardatz dutenak.

Eskolako jantokian betebeharrak daude

Seme-alabak jantokira bidaltzen ez dituztenek eta, doakoa izanda ere, bidaliko ez lituzketenек arrazoiak eman dituzte.

Familien % 10,7k ez ditu bidaltzen seme-alabak jantokira edo ez lituzke bidaliko. **Interesgarria da aztertzea erabaki horren atzean dauden arrazoiak eta gogoetak, familia-hautuetan edo eskola-jantokiaren alderdi negatiboetan oinarritzen diren baloratzeko.** Azterketa horretan, hobekuntza-arloak aurkitu dira, ikastetxeak eta, bereziki, jantokiak aintzat hartu behar dituenak.

Galdera honela egin zen: Zein dira eskola-jantokira ez joateko arrazoi nagusiak (doakoa izan arren). Hiru aukera hautatu zituzten gehienek.

Eskola-jantokia dutenen baina doakoa izanda ere seme-alabak horra bidaliko ez lituzketenen erantzunak aztertuta, nabarmena da arrazoi nagusia dela haurrak familiako norbaitekin bazkaltzen duela (% 53,1), gero, haurra ez dela gustura sentitzen eta, hirugarrenik, janariaren kalitatea (% 46,8 eta % 40,6, hurrenez hurren). Pisu gutxiagoko beste arrazoi batzuk dira haurrak jaten duena kontrolatzea (% 31,2) eta zerbitzuaren kalitate txarra (%12,5).

Arrazoi horiek hiru makro kategoriatan ere sailka daitezke: jantokiaren kalitateari lotutakoak, haurren iritzari eta bizipenari lotutakoak eta familiaren erabakiei lotutakoak.

Interesgarria da aztertzea erabaki horren atzean dauden arrazoiak eta gogoetak, familia-hautuetan edo eskola-jantokiaren alderdi negatiboetan oinarritzen diren baloratzeko.

Eskolako jantokira ez joateko arrazoiak

Jantokira joango ez liratekeen guztizkoaren gaineko %

Iturria: 2022ko Educo inkesta.

Kalitatearen auzia

Familien % 52,9k zerbitzuaren edo janariaren kalitateari lotutako erantzunak aukeratu ditu haurrak jantokira ez bidaltzeko arrazoi gisa. Zehatzago, hona hemen kategoria honetan aukeratutako erantzunak:

- Janariaren kalitatea: % 40,63
- Jantokiak janari izoztua erabiltzen du: % 3,13
- Ez zait zerbitzuaren kalitatea gustatzen (monitoreak, instalazioak, txandak, etab.): % 12,50
- Etxean hobeto kontrola dezaket zer jaten duen: % 31,25
- Nire semeak/alabak elikadura-murrizketak ditu (alergia, intolerantziak, etab.): % 3,13
- Ez dit konfiantzarik ematen nire kultura/erlijioaren arabera janaria prestatzeak: % 0
- Beldurra ematen dit COVIDagatik: % 0

Familiak adierazitako jantokiko alderdiak hobetu behar dira, kalitateari dagokionez. Ikastetxeetan egiten ditugun programa eta jardueretan, familiek esan digute jantokiaren komunikazioa urria dela. Ez dakite seme-alabek ondo jaten duten, dena jaten duten, elikagairen bat baztertzen duten. Inkestan, hori erantzun batean islatzen da, familiek seme-alaben elikadura gehiago kontrolatu nahi dutela dioen horretan.

IGEEK eta familiek eskola-jantokian gehiago parte hartzea onuragarria izan daiteke kalitatea eta komunikazioa hobetzeko.

Haurren bizipena

Familien % 46,88k arrazoiak ematen ditu eskola-jantokia ez erabiltzeko kategoria honetan:

- Nire semea edo alaba ez da gustura sentitzen eta ez du joan nahi: % 46,88
- Bere lagunak ez dira jantokian geratzen: % 0

Educokoek uste dugu hurrek parte hartu behar dutela beraiei eragiten dieten erabakietan, esaterako, eskolako jantokira joan edo ez joan erabakitzean. Baina garrantzitsua da ikastetxeek gogoeta egin dezaten jakiteko haurrak nola sentitzen diren espazio horretan, ahotsa eman diezaieten beren ideiak, beharrak eta iritziak adierazteko, hobekuntza-proposamenetan parte hartu ahal izan dezaten. Itxuraz ez da datu ona familiek adieraztea seme-alabak ez direla gustura sentitzen jantokian.

Ikastetxeetan dugun lan-esperientziaren eta eguerdiko espazioan garatzen ditugun programen arabera, hauek dira, gehienbat, hurrek adierazitako ezinegon horren arrazoiak:

- jangelako zarata gehiegizkoa egiten zaie
- ez zaie janaria gustatzen
- ez dago baretasun eta lasaitasunerako espaziorik
- behar bezala artatzen edo konpontzen ez diren borrokak eta gatazkak

Etxean jateko hautua egiteak aukera positiboa eta benetan aukeratua izan behar du, etxeak eskaintzen duenagatik egina, eta ez jantokiko espazioari uko egiteagatik edo deserosotasunagatik.

Lanaldi trinkoa edo jarraitua

Euskal Autonomia Erkidegoan eskola-lanaldi zatitua da nagusi. Familiei egindako inkestaren arabera, % 87,38k lanaldi hori du. Familien % 12k baizik ez du adierazi beren ikastetxeetan lanaldi trinkoa duela. Jantokira joateko joerak, ordea, ez du alde nabarmenik bi lanaldi-moten artean. Kasu askotan, lanaldi trinko edo jarraituarekin batera, jarduerak egiten dira arratsaldean. Jarduera horiek nahitaezkoak ez badira ere, balio handia dute familientzat, nola kontziliazioagatik, hala seme-alabei garatzeko aukerak eskaintzeagatik.

Seme-alaba jantokira bidaltzen ez duten eta bidaliko ez luketen familien % 3,12k lanaldi trinkoa izatea aipatzen du arrazoen artean.

Bazkaria familian

norbaitekin bazkaltzen dutela”, familiak horrela erabakita. Aukera hori duten familiek erabili egiten dute. **Familian bazkaltzen dute, aitona-amonekin bazkaltzen dute, elkarrekin bazkaltzen dute.**

Familia horientzat, jantokia laguntza-leku bat izan daiteke une jakinetarako.

Hala ere, **ikastetxe publikoetan haurrak dituzten familia guztietatik, % 6,4k baizik ez du aukeratu erantzun hori.**

Ondorioak eta gomendioak

Educokoek berriz diogu eskolako jantokia eta eguerdiko espazioa hezkuntzarako eskubidearen zatia direla. Hezkuntza ekitatiboa izateak esan nahi du haur guztiek aukera izan behar dutela espazio baliotsu horretaz gozatzeko, bai eta haurren garapenerako eta ongizaterako eskaintzen dituen hezkuntza-, elikagai- eta gizarte-aukerez gozatzeko ere

Eskolako jantokia erabiltzeko oztoporik handiena ekonomikoa da

Familiek eskola-jantokia baloratzen dute, eta gehiengo zabal batek uste du unibertsala izan beharko lukeela, eskola eta ikasle guztiak hartu beharko lituzkeela barne, eta proiektuaren barruan txertatuta eta doan izan beharko lukeela.

Zerbitzu horretara joaten direnen ehunekoa handia da; izan ere, Lehen Hezkuntzan eta ikastetxe publikoetan seme-alabak dituzten familien % 75 egunero joaten da eskola-jantokira. Baina errenta-mailari erreparatzen badiogu, arrakala ekonomikoa dago; izan ere, errenta txikiak dituzten familien % 22,86k ez du erabiltzen, eta errenta handienak dituzten familien artean, berriz, % 17,36k ez du egiten.

Beken eta laguntzen sistema ez dute familia guztiek ezagutzen edo ulertzen. Familien % 3,4k ez daki beka nola eskatu, eta % 1,1i epea igaro zaio, eta horrek batez ere errenta ertaineko familiengan du eragina. Familien % 25,8k adierazi du beka bat (osoa edo partziala) jaso duela, eta datu hori oso garrantzitsua da. Jantoki-beka eskatzeko ezarritako errenta-atalasea autonomia-erkidegoko pobrezia-arriskuaren atalasea baino handiagoa da, baina, hala ere, baremoa gainditzeagatik jaso ez dutenen % 41ek adierazi du ahalegin ekonomikoa egin behar duela.

Jantokira joaten ez direnen ia erdia arrazoi ekonomikoengatik ez da joaten, eta doakoa balitz, familien % 87k erabiliko luke, beraz, jantokira joateko egungo portzentaia 12 puntu igoko litzateke.

Horiek horrela, hau eskatzen dugu:

Eskola-jantoki unibertsala eta doakoa ezartzea, hezkuntzarako eskubidearen zati gisa ulertuta.

Eskola-jantokia edo -kantina zabaltzea Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzako ikastetxe publiko guztietara.

Eskola-jantokian premiaz eta lehentasunez sartzea pobrezia-arriskuan dauden haur guztiak, mekanismo zuzen eta arinen bidez, datorren ikasturtean.

Jantokiak kalitatea hobetu eta haurrei entzun behar die

Familiek balioesten dute jantokia; izan ere, haurrek eskolan ematen duten denbora guztia “hezkuntza” da, eta ez bakarrik eskolak. Jantokia eta arratsaldeko jarduerak (nahitaezkoak edo osagarriak) baliotsuak dira, hala familientzat, nola haurrentzat.

Jantokia ikusten da bermeak, elikadura ona, zaintza eta tratu ona dituen gune gisa. Eragina du haurren ongizatean: denetik jaten eta elikadura-ohitura osasungarriak izaten ikastea, bai eta ikaskideekin jatea eta jarduerak egitea, eta eskolatik etxerako joan-etorriak murriztea ere. Familientzat oso garrantzitsua da, familia eta lana bateragarri egiteko elementu gisa, aukera ematen baitie enplegu, zaintza eta familiako beste kide batzuek arduratzeko denbora izateko.

Baina hobetu beharreko edo jarraipen handiagoz aztertu beharreko alderdiak ere aipatzen dira. Janariaren, arretaren eta jardueren kalitatea, familiekiko komunikazioa; horra hor familiek jantokia ez erabiltzeko faktoretzat hartutako alderdiak. Era berean, familia batzuek adierazi dute beren haurrek ez dutela joan nahi edo ez direla gustura sentitzen jantokian.

Horregatik, Educok honako hau eskatzen du:

Eskolako jantokia eta eguerdiko tartea ikastetxeko hezkuntza-proiektuan sartzea.

Haurren parte-hartzea bultzatu behar da espazio horretan, haurrek aukera izan dezaten nola sentitzen diren adierazteko, eta behar diren hobekuntzak egin behar dira guztiontzako gune baliotsua izan dadin.

Familiekiko komunikazioa handitu behar da, eskola-jantokiari buruz, eta etxea eta eskola lotu behar dira, haurrentzako bizimodu osasungarriak garatzeko.

Ikastetxeei partida bereziak eman behar zaizkie azpiegiturak hobetzeko: haien sukaldea izatea, zaratak murriztea, jardueretarako materialak, etab.

Niri jantokian geratzea gustatzen zait, lagunekin nagoelako eta janaria oso ona delako. Bi aldiz jateko aukera dugu eta beste klaseko batzuekin ere egon gaitezke”.

11 urteko mutikoa.

Herritar guztien eskubideen betebeharren titular den aldetik, Eusko Jaurlaritzak hezkuntzarako eskubidearen zatitzat hartu behar du eskola-jantokia, eta, beraz, unibertsala eta doakoa izan behar du.

Diverse Fundazioaren
lankidetzarekin

